

Livets väg

nr 44

Jesus sa: Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig (Joh. 14:6).

Vägen genom Bibeln (22)

Vi har nu kommit till höjdpunkten av lagens förkunnelse på Sinai berg. Det står:

Och Gud talade alla dessa ord: Jag är Herren din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur träldomshuset. Du ska inte ha andra gudar vid sidan av mig (Ex. 20:1-3).

Vi skall först lägga märke till att det är *Gud själv* som talar. Ingenting kan vara större än detta att Gud själv, den evige, ende Guden, som har skapat hela universum, nu talar till oss människor!

Filosofernas tankar

Hur många har inte tiderna igenom grubblat över hur de skall kunna nå fram till Gud. De har förstått att Någon måste ha skapat allt det underbara i världen, men de har inte vetat vem han är. Filosofer i alla tider har använt all sin tankeförmåga för att försöka lösa tillvarons innersta gåtor.

Filosofen *Platon (428-348)* tänkte att allt det vi ser nog är skuggorna av en annan värld, som är ännu mera märklig och verklig än den vi har runt omkring oss. Han tog i *dialogen Staten* bilden av en grupp människor som sitter fastkedjade i en grotta, vända mot den inre bergväggen. De har en mur bakom sig. På andra sidan muren brinner en eld, och mellan elden och muren går människor som håller upp olika föremål ovanför murkanten. Dessa

kastar skuggor in på bergväggen som de fastkedjade människorna tittar på. Det är ungefär som i en dockteater. De kedjade människorna diskuterar skuggornas utseende och undrar vad som orsakar dem.

Platon diskuterar sedan vad som skulle hända om någon av de fjättrade personerna kunde bli fri och komma runt bakom muren och ut genom grottmynningen. Han skulle där bli bländade av solen men anpassa sig till ljuset. Om han sedan gick tillbaka in i grottan och berättade om sina upplevelser måste de övriga ha svårt att tro det. Den frie mannen hade förstått att hans tidigare liv bara hade varit ett sken och att den verkliga världen finns utanför grottan. Men de andra skulle nog anse honom vara en överspänd och hysterisk person som bara pratade om sina överkliga fantasier.

Platon menade alltså att det finns en verklig värld bakom och bortom den vi kan se här på jorden. Han kallar den för idévärlden. Bakom alla föremål finns en sort urbild eller idé, som är mycket mera fullkomlig och verklig än de jordiska avbilderna av denna idé.

Platonismen och gnosticismen

När kristendomen senare spreds tyckte många kristna filosofer att Platons grottlignelse stämde väl med Bibelns budskap. Den andliga världen som Jesus talar om är den *verkliga* världen och genom tron på Kristus får vi se det *sanna* ljuset och bli delaktiga av denna värld. Men dessa "kristna platonister" gjorde misstaget att de endast såg frälsningen som andens befrielse från kroppen och denna världen. De såg

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkoblاد

Nr 44, 16 dec 2022

Red. kyrkoherde Sten Rydh

inte hur viktigt det är att frälsningen också innebär *kroppens uppståndelse*. Så kom platonismen med sin idévärld att leda många kristna tänkare in i en uppfattning som vi brukar kalla *gnosticismen*. Där uppfattas skapelsen och det fysiska som något lägre som vi med hjälp av det inre ljuset från idévärlden skall bli befriade från.

Irenaeus

Den store kyrkofadern *Irenaeus* (o.130-202) visade i sina skrifter att platonismen och gnosticismen ledde till farliga, falska läror. Han visade att vi måste gå till Guds ord för att få en sann bild av frälsningen och Guds rike. Där har Gud uppenbarat för oss att Guds evige Son har blivit människa. Han har som en sann människa lidit och dött för alla våra synder. Om Kristus bara varit en ande utan kropp hade han inte kunnat vara vår ställföreträdare. Men nu har han som en sann människa och samtidigt som sann Gud kunnat bli medlaren mellan Gud och oss människor. Han har i vårt ställe uppfyllt hela lagen. Han har i vårt ställe lidit straffet för alla våra synder. Därför får vi syndernas förlåtelse och evig rättfärdighet som en fri gåva. Därför får vi försäkran om att både kropp och själ skall förenas i uppståndelsen och efter domen få evigt liv hos den uppståndne Herren i himlen.

Den moderna teologin

Även om vi genom den naturliga lagen kan förstå att Gud finns och att han måste vara en mäktig Ande som har kunnat skapa allting, så räcker detta inte för att vi skall kunna lära känna vem Gud egentligen är. Som Platons exempel visar blir filosofernas tankar om den eviga världen ganska fantasifulla.

Detta gäller också i hög grad den moderna teologin, som inte litar på att Bibeln är Guds ord. När de moderna teologerna i vår tid skall försöka tala om

Gud och undervisa om honom blir det ingenting annat än deras egna idéer, som ofta är mycket mer fantasifulla än t.ex. Platons och gnostikernas. Många teologer idag förkastar t.ex. läran att Gud är Fadern och Kristus hans Son. De vill få in den moderna feminismen i själva gudsbilden, och eftersom de inte anser sig bundna av bibelordet går detta alldeles utmärkt. Så har vi i vår tid fått en ny slags gnosticism, som är oerhört radikal. Man talar om att "Gud är död" eller att Bibelns berättelser måste "avmytologiseras".

De bibliska författarna var, menar man, bundna av sin tids föreställningar. När de berättar om olika under förstår vi – som har en reell, vetenskaplig förståelse – att sådant som att t.ex. Jesus gick på vattnet eller mättade 5000 män med fem bröd och två fiskar *naturligtvis* inte har hänt! Och Jesu kropp har förstås *inte* blivit uppväckt eftersom sådant inte är särskilt sannolikt. Bibeln måste ju, menar dessa vetenskapligt skolade teologer, läsas och förstås som vilken annan bok som helst.

Bibelns verkliga budskap måste därför vara något *helt annat* än tron på mirakler. Apostlarna hade en övertygelse om att Jesus "andligen" levde vidare, och därför klädde de sina upplevelser av detta i *mytisk* dräkt. De moderna teologerna ser därför som sin uppgift att försöka få fram vilket som är det "verkliga" budskapet bakom det mytologiska språket.

Men den som på allvar tror på Bibeln måste göra som Moses. Han litade på allt vad Gud sade till honom. Han lyssnade noga när HERREN talade, och sedan förkunnade han just detta för folket. Så måste varje kristen teolog idag också göra om han verkligen vill vara en *kristen* teolog och biblisk lärare. Då skall han inte komma med sina egna tankar och idéer, utan endast föra fram vad Guds Ord lär. Om profeterna, Jesus och apostlarna har

rätt, så är hela Bibeln inspirerad av Guds Ande. Då skiljer sig Bibeln från alla andra böcker. En vanlig bok kan innehålla många fel och brister. Författarens tankar kan vara lysande och briljanta, men vi vet ändå att hans eller hennes verk är ett *mänskligt* verk. Men med Bibelns ord är det annorlunda. Jesus säger:

Himmel och jord skall förgå, men mina ord skall aldrig förgå (Luk. 21:33). Ditt ord är sanning (Joh. 17:17).

Om vi tror att Jesus är Guds Son och hela världens Frälsare, måste vi ju också tro att han talar sanning! Johannes säger ju om honom att han är Ordet som var av begynnelsen och som sedan blev människa här i tiden. Det står:

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till (Joh. 1:1-3).

Och strax därefter står det:

Och Ordet blev kött och bodde bland oss, och vi såg hans härlighet, den härlighet som den Enfödde har från Fadern. Och han var full av nåd och sanning. Johannes vittnar om honom och ropar: "Det var om honom jag sade: Han som kommer efter mig är före mig, för han var till före mig" (Joh. 1:14f).

Johannes lärde att Jesus Kristus är Guds Son som blev människa. Alla apostlarna och evangelisterna vittnar om ett och detsamma: Jesus Kristus är sann Gud och sann människa. Detta är Guds ord och därför också Guds sanning.

En kristen måste välja. Tror han på Kristus som sin Frälsare måste han också tro på Jesu egna ord. Jesus lär att *Skriften* är Guds ord, utan fel och brist. Varje ord i Bibeln är Guds egen sanning. Det var verkligen så att Gud skapade världen på sex dagar. Alla Bibelns utsagor är Guds

eget tal, även historiska, biologiska och andra "världsliga" ting. Jesus säger ju:

Om ni inte tror när jag talar till er om det jordiska, hur ska ni då kunna tro när jag talar till er om det himmelska? (Joh. 3:12)

Den som tror på Kristus tror också att det var Gud själv som förde Israels folk ut ur Egypten under ledning av Mose. *Alla* under som Bibeln berättar om har verkligen skett. Det är inte fråga om några fromma myter. Sådana finns i mänskliga religioner, där författarna har fabulerat fritt om gudarnas eskapader.

Men varken Mose, profeterna, evangelisterna eller apostlarna skulle ha vågat komma med egna tankar och presenterat dem som Guds ord och Guds tankar. Då hade de varit bedragare och de mest usla författare, profeter och apostlar man kan tänka sig! *Då hade Bibeln varit ett falsarium.*

Lagens innebörd

Gud inskräpte först lagens ord. Han sade:

Jag är Herren din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trädhuset. Du ska inte ha andra gudar vid sidan av mig (Ex. 20:1-3).

Den sanne Guden är Bibelns Gud, inte de främmande religionernas påstådda gudar. Den Gud vi kristna tror på är ingen annan än den som förde Israels folk ut ur Egypten. Det var inte som många präster och även åtskilliga bland kyrkfolket idag tänker, att gamla testamentet har "en primitiv gudsbild". Detta säger man för att slippa identifiera lagens stränge Gud med den milda, kärleksfulla Gud man menar sig finna i nya testamentet.

Sanningen är, att om vi skiljer gamla och nya testamentets gudsbilder från varandra, så har vi redan förnekat Bibelns egen lära om Gud. Genom att säga att

GT:s syn på Gud är annorlunda än NT:s har vi därmed sagt att GT och NT inte stämmer överens med varandra. Men Jesus lär oss att ”inte en prick av lagen skall förgås”. Lyssna noga till hans eget ord:

Tro inte att jag har kommit för att upphäva lagen eller profeterna. Jag har inte kommit för att upphäva utan för att uppfylla. Jag säger er sanningen: Innan himmel och jord förgår ska inte en bokstav, inte en prick i lagen förgå, inte förrän allt har skett (Matt. 5:17f).

Problemet är att *vi inte vill* att Gud skall vara sådan, som han klart och tydligt framställs i gamla testamentet. När vi läser om att Gud straffade hela den dåtida världen genom den stora flodens vatten tänker vi att det inte kan ha varit nya testamentets milde Gud som gjorde detta.

När vi sedan läser om Guds stränga straff i lagen över dem som bryter mot något av Guds bud, tänker vi att detta inte kan vara den kärleksfulle Gud som älskar oss och förlåter alla våra synder så som Jesus lär när han t.ex. säger:

Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så skall jag ge er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, ty jag är mild och ödmjuk i hjärtat. Då skall ni finna ro för era själar (Matt. 11:28f).

Lag och evangelium

Problemet för oss när vi tänker att GT skulle ha en primitiv gudsbild är att vi inte har förstått att *både* lag och evangelium lärs i *hela Bibeln* på samma sätt. Jesus själv inskräper lagen i Bergspredikan och visar att lagens ord är mycket strängare än någon kan ana. Han säger ju t.ex. att redan ett argt ord är detsamma som att döda och att den som ser på en kvinna med begärelse redan har begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta. Jesus förkunnar alltså lagen lika strängt som Mose, ja, han visar att lagen egentligen är

ännu strängare än vad vi av oss själva kan tro när vi läser Mose lag.

Å andra sidan talar just gamla testamentet på många, många ställen om Guds kärlek och förlåtelse. De tio budorden börjar med en påminnelse om Guds befrielse av folket:

Jag är Herren din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur träldomshuset.

Och Mose skriver om löftet till Abraham och rättfärdiggörelsen:

”Se upp mot himlen och räkna stjärnorna, om du kan räkna dem.” Och han sade till honom: ”Så ska din avkomma bli.” Och Abram trodde på Herren, och han räknade honom det till rättfärdighet (1 Mos. 15:5f).

Och det är gamla testamentets störste profet näst efter Mose som skriver:

Men det var våra sjukdomar han bar, våra smärtor tog han på sig, medan vi såg honom som hemsökt, slagen av Gud och pinad. Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade (Jes. 53:4f).

Och det är gamla testamentets kung David som skriver:

Herren är min herde, mig ska inget fattas. Han låter mig vila på gröna ängar, han för mig till vatten där jag finner ro. Han ger liv åt min själ, han leder mig på rätta vägar för sitt namns skull (Ps. 23:1-3).

Men är det ändå inte så att gamla testamentet hade primitiva hämndetankar, som visar att man hade en gången tids föreställningar och inte något den sanne Guden stod bakom?

Så säger otron och den moderna teologin, ja. Men Bibeln lär oss att alla människor har syndat och därför är värda evigt straff och förbannelse. Denna lära lärs i lika hög grad av både Mose, profeterna, apostlarna och Jesus själv. Som

människor tycker vi inte om detta. Vi vill inte stå på de anklagades bänk. Vi vill vara goda och hyggliga människor som inte skall behöva straffas av någon sträng Gud. Så säger otron, och det finns även inom varje kristen människa en ”gammal Adam” som inte vill böja sig under Guds dom. Så kommer det sig att vi så gärna vill acceptera talet om att GT:s gudsbild är primitiv och förlegad, medan det endast är Jesu milda lära som ska gälla för oss kristna i nya testamentets tid.

För att sticka hål på denna myt är det nyttigt att vi läser vad Jesu och apostlarna lär om synden och dess straff. Vår gamla människa må säga vad den vill, men så här säger Jesus och hans apostlar om de eviga straffen:

Gå bort från mig, ni förbannade, till den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar (Matt. 25:41).

Gud är rättfärdig: han straffar med plågor dem som plågar er och låter er som plågas få lindring tillsammans med oss. Det sker när Herren Jesus uppenbarar sig från himlen med sina mäktiga änglar i flammande eld och straffar dem som inte vill veta av Gud och dem som inte lyder vår Herre Jesu evangelium. De ska straffas med evigt fördärv, skilda från Herrens ansikte (2 Tess. 1:6-9).

Detta är lagens hårda och allvarliga ord mot synden. Detta gäller i både gamla och nya testamentet. Men lagens ord är inte till för att fördärva oss, utan tvärtom för att visa att vi är syndare som endast kan frälsas genom evangelium. När vi hör lagens ord, oavsett om den förkunnas av Mose, profeterna, Jesus eller apostlarna, skall vi tänka: Detta är rätt och riktigt. Jag är en syndare som är värd Guds straff.

Då har lagen uppnått sitt syfte. Gud vill att vi skall inse vår synd för att han sedan skall kunna skänka oss sin förlåtelse. Därför står det:

Gud, vår Frälsare, vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen. Gud är en, och en är medlare mellan Gud och människor: människan Kristus Jesus, som gav sig själv till lösen för alla (1 Tim. 2:3-6)

Det är alltså Guds vilja att alla först skall höra lagens ord om att de är syndare, värda att förkastas från hans ansikte. Men detta är en förutsättning för att de sedan kan få höra evangeliets ord om att Gud har sänt Jesus Kristus som Frälsare för att bära straffet i vårt ställe.

Om inte lagen förkunnas tillräckligt strängt – enligt både Mose lag och Bergspredikan – så kan vi aldrig förstå vad Jesu försoning och död på korset betyder för oss. Därför är det en stor olycka när man inom dagens kyrkor nästan inte alls förkunnar lagens stränga dom över synden. Följden blir att man inte heller förkunnar evangelium rent och klart, och då kommer inte heller människor till en sann och levande tro.

Det var därför Luther blev så uppbragt när en av hans egna anhängare (Agricola från Eisleben) började förkunna att lagen inte hörde hemma i den kristna kyrkan. Lagen var bara till för de uppenbara brottslingarna och missdådarna, alltså de kriminella, menade han. I kyrkan skall endast evangelium förkunnas.

Detta är värre än påvens lära, dundrade Luther. I den katolska kyrkan hade man ändå lagen och människor blev bekymrade för sin synd och gjorde alla möjliga (men fåfänga) försök att med goda gärningar nå fram till Guds förlåtelse. Luther visste att det ändå fanns hopp eftersom man också läste evangelium och använde dopet.

Men om Agricola har rätt och lagen tystnar kan ingen längre bli frälst, skrev Luther i sin viktiga skrift mot dessa antinomer, motståndare mot lagen.